

Randaberg kommune

Det kongelige landbruks- og matdepartement

Arkivsaknr. 09/1770-5	Arkivkode V00 &13	Avd/Sek/Saksb TEK/JOR/AGBC	Deres ref.	Dato: 08.01.2010
--------------------------	----------------------	-------------------------------	------------	---------------------

MELDING OM VEDTAK: HØRING - FORSLAG TIL VERNEHJEMMEL I JORDLOVEN

Hovedutvalg for nærmiljø og kultur behandlet i møte 03.12.2009 sak 79/09. De underrettes herved om at det er fattet følgende vedtak:

Randaberg kommune gir følgende uttale til høringen:

1. Innspill til SLF sin rapport (Vernehjemmel i jordlova):

Randaberg kommune ser positivt på at LMD har fokus på jordvern. §§ 1, 9 og 12 i jordloven og Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren har fullt ut tilstrekkelige virkemidler for å ivareta et sterkt jordvern, ikke minst for de beste jordbruksarealene. Innføring av jordvernområde og endra forvaltningspraksis vil være unødvendig, tungvint og lite fleksibelt med tanke på å oppnå et sterkt jordvern og rasjonell og framtidsretta drift av jordbruksareala. Randaberg kommune vil derfor frarå den foreslåtte endringen som gjelder innføring av vernehjemmel i jordloven. Vi frarår også en statliggjøring av arealforvaltningen.

2. Innspill til LMDs spørsmål i brev av 11.09.2009:

a. Hva slags areal skal kunne vernes:

Randaberg kommune er enig i at det er viktigst å forvalte de mest verdifulle jordbruksarealene med størst omhu. Det skjer også i dag, etter §§ 1, 9 og 12 i jordloven og langsiktig grense for landbruk etc, og dette bør også være grunnlaget for framtidig forvaltning.

b. Avveining mot andre samfunnsinteresser:

Oppretting av jordvernområder vil føre til et unødvendig tungrodd system. Dagens regelverk er fullgodt m.h.t. å ivareta et sterkt jordvern.

c. Forholdet til allerede gitte tillatelser og vedtatte arealplaner mv.:

Et evt. jordvern bør legges inn i arealplaner ved ordinær rullering av disse.

d. Virkningen av vernevedtaket – dispensasjon:

Den eksisterende § 9 i jordloven ivaretar både jordvern og behovet for en framtidsrettet utvikling i landbruksnæringen. Det er unødvendig å innføre jordvernområde. En streng

praktisering av § 9 ivaretar jordvernformålet.

e. Prosess:

Ingen kommentar, da en mener at jordvern ikke er påkrevd. En jordvernprosess vil bare virke unødvendig byråkratiserende.

f. Tiltak ved igangsatt saksbehandling, men før endelig vernevedtak er fattet:

En utredelsesprosess bør ikke ha samme virkning som et evt. vedtatt jordvern.

Med vennlig hilsen

Anne Grethe Bø Cazón
avdelingsleder landbruk

Vedlegg: - Møtebok (saksfremlegg)
 - Saksprotokoll

Saksprotokoll

Utvalg: Hovedutvalg for nærmiljø og kultur
Møtedato: 03.12.2009
Sak: 79/09

Resultat: Innstilling vedtatt

Arkivsak: 09/1770

Tittel: **SAKS PROTOKOLL: HØRING - FORSLAG TIL VERNEHJEMMEL I JORDLOVEN**

Vedtak:

Randaberg kommune gir følgende uttale til høringen:

1. Innspill til SLF sin rapport (Vernehjemmel i jordlova):

Randaberg kommune ser positivt på at LMD har fokus på jordvern. §§ 1, 9 og 12 i jordloven og Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren har fullt ut tilstrekkelige virkemidler for å ivareta et sterkt jordvern, ikke minst for de beste jordbruksarealene. Innføring av jordvernområde og endra forvaltningspraksis vil være unødvendig, tungvint og lite fleksibelt med tanke på å oppnå et sterkt jordvern og rasjonell og framtidsretta drift av jordbruksareala. Randaberg kommune vil derfor frarå den foreslåtte endringen som gjelder innføring av vernehjemmel i jordloven. Vi frarår også en statliggjøring av arealforvaltningen.

2. Innspill til LMDs spørsmål i brev av 11.09.2009:

a. Hva slags areal skal kunne vernes:

Randaberg kommune er enig i at det er viktigst å forvalte de mest verdifulle jordbruksarealene med størst omhu. Det skjer også i dag, etter §§ 1, 9 og 12 i jordloven og langsiktig grense for landbruk etc, og dette bør også være grunnlaget for framtidig forvaltning.

b. Avveining mot andre samfunnsinteresser:

Oppretting av jordvernområder vil føre til et unødvendig tungrodd system. Dagens regelverk er fullgodt m.h.t. å ivareta et sterkt jordvern.

c. Forholdet til allerede gitte tillatelser og vedtatte arealplaner mv.:

Et evt. jordvern bør legges inn i arealplaner ved ordinær rullering av disse.

d. Virkningen av vernevedtaket – dispensasjon:

Den eksisterende § 9 i jordloven ivaretar både jordvern og behovet for en framtidsrettet utvikling i landbruksnæringen. Det er unødvendig å innføre jordvernområde. En streng praktisering av § 9 ivaretar jordvernformålet.

e. Prosess:

Ingen kommentar, da en mener at jordvern ikke er påkrevd. En jordvernprosess vil bare virke unødvendig byråkratiserende.

f. Tiltak ved igangsatt saksbehandling, men før endelig vernevedtak er fattet:

En utredelsesprosess bør ikke ha samme virkning som et evt. vedtatt jordvern.

Behandling:

Odd Sande (Sp) fremmet følgende forslag:

Randaberg kommune ser positivt på at LMD har fokus på jordvern og er enig i at jordloven må suppleres med bestemmelser som styrker jordvernet i pressområder. Randaberg kommune tilrår derfor at foreslåtte endring av vernehjemmel i jordloven gjennomføres.

Innføring av vernehjemmel må ikke føre til svekkelse av jordvernet på områder som ikke inngår i eventuelle jordvern områder.

Innspill til høringsforslaget:

Hva slags areal skal vernes:

- Fulldyrka jord med gode muligheter for matproduksjon og nærheten av pressområder bør prioriteres.

Avveining mot andre samfunnsinteresser:

- Andre viktige samfunnsinteresser må evalueres, men utviklinga kan styres utenom de mest verdifulle matproduksjonsområdene.

Forhold til allerede gitt tillatelser og vedtatte arealplaner mv.

- Det bør være en sammenheng mellom områder som vernes og langsiktig grense mot landbruk.

- Det må være veldig gode grunner for å gå utover allerede vedtatte planer.

Virkning av vernevedtaket – dispensasjon:

- Det må være klare retningslinjer for dispensasjoner.

- loven må ikke være til hinder for å drive og utvikle moderne landbruk og matproduksjon i jordvern område.

- Gårdsveier og landbruksbygg må være en del jordvernområde, men plassering og uforming må vurderes nøye og i sammenheng med den fremtidige nytten for området.

Prosess:

- Kommune og andre interessenter må involveres tidlig i prosessen. Det er svært viktig at kommune, organisasjoner og andre i lokalsamfunnet får en reell deltakelse i prosessen.

Kommune og fylke bør vekte tungt i spørsmålet om hvilke areal som bør få et styrka verne.

Tiltak ved igangsatt saksbehandling, men før endelig vernevedtak er fattet:

- Muligheten til tiltak som ikke er relatert til matproduksjon i saksbehandlingsperioden bør begrenses.

Votering:

Rådmannens tilråding ble vedtatt med stemmene til Krf, H og Frp mot stemmene til Sp og Ap som stemte for Odd Sande (Sp) sitt forslag som falt.

Randaberg kommune

MØTEBOK

Utvalg	Saksnummer	Møtedato
Hovedutvalg for nærmiljø og kultur	79/09	03.12.2009

HØRING - FORSLAG TIL VERNEHJEMMEL I JORDLOVEN

Arkivsaksnummer: 09/1770

Arkivkode : V00 &13

Saksnummer	Utvalg	Møtedato	Saksb.
PS 79/09	Hovedutvalg for nærmiljø og kultur	03.12.2009	

Rådmannens tilråding til vedtak:

Randaberg kommune gir følgende uttale til høringen:

1. Innspill til SLF sin rapport (Vernehjemmel i jordlova):

Randaberg kommune ser positivt på at LMD har fokus på jordvern. §§ 1, 9 og 12 i jordloven og Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren har fullt ut tilstrekkelige virkemidler for å ivareta et sterkt jordvern, ikke minst for de beste jordbruksarealene. Innføring av jordvernområde og endra forvaltningspraksis vil være unødvendig, tungvint og lite fleksibelt med tanke på å oppnå et sterkt jordvern og rasjonell og framtidsretta drift av jordbruksareala. Randaberg kommune vil derfor frarå den foreslåtte endringen som gjelder innføring av vernehjemmel i jordloven. Vi frarår også en statliggjøring av arealforvaltningen.

2. Innspill til LMDs spørsmål i brev av 11.09.2009:

a. Hva slags areal skal kunne vernes:

Randaberg kommune er enig i at det er viktigst å forvalte de mest verdifulle jordbruksarealene med størst omhu. Det skjer også i dag, etter §§ 1, 9 og 12 i jordloven og langsiktig grense for landbruk etc, og dette bør også være grunnlaget for framtidig forvaltning.

b. Avveining mot andre samfunnsinteresser:

Oppretting av jordvernområder vil føre til et unødvendig tungrodd system. Dagens regelverk er fullgodt m.h.t. å ivareta et sterkt jordvern.

c. Forholdet til allerede gitte tillatelser og vedtatte arealplaner mv.:
Et evt. jordvern bør legges inn i arealplaner ved ordinær rullering av disse.

d. Virkningen av vernevedtaket – dispensasjon:
Den eksisterende § 9 i jordloven ivaretar både jordvern og behovet for en framtidsrettet utvikling i landbruksnæringen. Det er unødvendig å innføre jordvernområde. En streng praktisering av § 9 ivaretar jordvernformålet.

e. Prosess:
Ingen kommentar, da en mener at jordvern ikke er påkrevd. En jordvernprosess vil bare virke unødvendig byråkratiserende.

f. Tiltak ved igangsatt saksbehandling, men før endelig vernevedtak er fattet:
En utredelsesprosess bør ikke ha samme virkning som et evt. vedtatt jordvern.

Saksfremstilling

Grunnlagsdokumenter:

- "Høring - forslag til vernehjemmel i jordloven", høringsbrev fra LMD av 11.09.09,(vedlagt)
- "Vedlegg 1. Endringsforslag" forslag til ny lovtekst i jordloven, LMD (vedlagt)
- "Vernehjemmel i jordlova", Rapport-nr: 7/2009 fra Statens landbruksforvaltning (vedlagt)
- "Klimaskifte for jordvern" – rapport fra Jordverngruppa

Bakgrunnen for saken:

Landbruks- og matdepartementet har sendt på høring forslag til ny vernehjemmel i jordloven – vern av dyrka jord. Kommunen er høringsinstans.

Saksopplysninger:

BAKGRUNN

Dyrka jord er en ikke-fornybar ressurs og et nødvendig grunnlag for at framtidige generasjoner skal ha mulighet til å produsere egen mat på egen jord. Internasjonalt er det etterhvert stort fokus på hvordan en skal løse den økende etterspørsel det blir etter mat i fremtiden. Befolkningsvekst, klimaendringer som forstyrrer matproduksjonen og potensiell økonomisk ubalanse/krise har gitt selvforsyningsprinsippet ny aktualitet. I rapporten Klimaskifte for jordvern redegjør Jordverngruppa for omfanget av omdisponering av matjord til andre formål i Norge, og konkluderer med at det er behov for tiltak. De produktive jordressursene ivaretas ikke slik Stortinget har forutsatt.

Regjeringens mål for jordvernet, sist uttrykt i St.meld. nr. 26 (2006 - 2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand, er å:

- halvere den årlige omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene innen 2010
- stimulere kommunene til å utpeke kjerneområder for landbruk som grunnlag for kommunale planavklaringer
- stimulere til regionale planprosesser i by- og tettstedsområder, der det trekkes langsiktige jordverngrenser
- arbeide for å redusere avgangen av dyrka mark til samferdselstiltak

Hva som menes med å halvere de mest verdifulle jordressursene er ikke nærmere definert i Stortingsmeldingen. Departementet har, etter anbefaling fra Jordverngruppa, avgrenset målsettingen til å omfatte den dyrka jorda, og ikke den dyrkbare.

DEL 1: FORSLAG FRA STATENS LANDBRUKSFORVALTNING (SLF)

SLF har fra departementet fått i oppdrag å utrede en hjemmel for vern av dyrka jord. Vedlagt ligger rapporten "Vernehjemmel i jordlova" fra SLF med deres forslag og vurderinger.

SLF foreslår at nye bestemmelser om jordvern tas inn i jordloven, og videre:

- at Kongen i ny § 8b får myndighet til å gi verdifulle jordressurser varig vern som jordvernområder. Dette innebærer at jordbruksdriften i jordvernområdet i hovedsak fortsetter som før
- at adgangen til å omdisponere og fradele dyrka jord på eiendommer i

jordvernområder blir innskrenket, jf forslag til ny § 8c. Det er foreslått endrede kriterier for dispensasjon (samt søknadsplikt også for omdisponering av dyrka jord til bl.a. driftsbygninger og gårds- og driftsveger)

- at myndigheten til å gi samtykke til omdisponering og deling i jordvernområdene plasseres hos Fylkesmannen. Statens landbruksforvaltning blir klagemyndighet
- at vernet skal gjelde verdifull dyrka jord. Arealenes kvalitet og egnethet i matproduksjon, særlig for matkorn, vil være et vesentlig kriterium, men også arealer til forproduksjon kan være aktuelle
- at arealene bør være av en viss størrelse og mest mulig sammenhengende
- at det settes i gang en prosess for å vurdere aktuelle jordvernområder i alle deler av landet når loven er trådt i kraft
- at verneprosesser deretter kan igangsettes for enkeltstående områder
- at Fylkesmannen fremmer forslag overfor SLF som deretter vurderer og avgjør hvilke konkrete områder som skal utredes for vern
- at det legges til rette for gode medvirkningsprosesser slik at grunneiere, planmyndigheter og andre får anledning til å uttale seg
- at de strengere bestemmelsene skal gjelde fra det tidspunkt SLF har fattet vedtak om oppstart av verneprosess

Avgjørelsesmyndighet

Fra 01.01.2004 har kommunen hatt avgjørelsesmyndighet i de fleste saker etter landbrukslovgivningen, inkludert jordloven. Statlige organ kan kontrollere kommunene både etter plan- og bygningsloven og etter jordloven, samt som overordna myndighet etter forvaltningsloven.

SLF mener at avgjørelsesmyndighet etter jordloven i jordvernområdene må legges til et statlig organ for å sikre en ensartet praksis, og for å unngå at en nasjonal beslutning om vern av et område kan settes til side gjennom kommunale beslutninger. I praksis vil lovendringen føre til at kommunene ikke lenger blir utøvende jordlovsmyndighet i jordvernområdene. Kommunene vil trolig bli pålagt å gi uttale i de ulike sakene, før *et statlig organ* fatter vedtak.

SLF anbefaler at det blir innført en egen bestemmelse med forbud mot å omdisponere dyrka jord til annet enn jordbruksformål bortsett fra ved "særlege høve". For å kunne føre kontroll med bygging på dyrka jord, må det innføres søknadsplikt for driftsbygninger, gardsveier og driftsveier innenfor jordvernområdene. Slike tiltak blir ikke regnet som "jordbruksproduksjon" i jordvernområdene og krever derfor dispensasjon fra "et statlig organ."

Forslag til hvordan verneprosessen kan gjennomføres

LMD er ansvarlig departement. Eksisterende apparat innenfor statlig landbruksforvaltning blir hovedaktør i gjennomføring av verneprosessene etter den foreslåtte lovendringen. Det vil si Fylkesmennene på regionalt nivå og SLF på sentralt nivå. Fylkesmennene vil være hovedansvarlige for arbeidet med å velge ut og vurdere aktuelle områder for vern. Arbeidet skal gjøres i et aktivt samarbeid med alle berørte aktører, både grunneiere, organisasjoner og øvrige myndigheter.

Rapporten omtaler en identifiseringsfase som grunnlag for en første landsomfattende verneprosess. Etter å ha identifisert aktuelle områder, fremmer Fylkesmannen forslag overfor SLF om konkrete kartfesta områder for videre utredning for vern som jordvernområde. SLF gjør så en samlet vurdering og avgjør hvilke områder som skal utredes m.h.t. vern og avgrensninger av disse. Fylkesmannen utreder deretter områdene for vern, foretar en samlet

regional vurdering og fremmer verneforslag for SLF. Det blir lagt opp til en grundig medvirkningsprosess, men vedtak om oppstart av verneprosess bør ifølge rapporten ikke kunne påklages.

Fra det tidspunkt SLF har fattet vedtak om oppstart av verneprosess, får de aktuelle områdene status som område under utredning for vern etter jordloven. Innenfor avgrensningene må det ikke gis dispensasjoner fra vedtatte arealplanar, vedtas nye arealplanar som endrer bruken fra LNF-område eller fattes vedtak etter jordloven som hindrer gjennomføring av et eventuelt vern.

SLF legger til grunn at vedtak om jordvern er en rådighetsregulering som i utgangspunktet må tåles erstatningsfritt. Dette er det gjort rede for i SLFs rapport under punkt 2.4.3. Det blir videre understreket i utredningen at forslaget ikke endrer betydningen av å opprettholde et sterkt jordvern også i områder som ligger utenfor jordvernområdene.

Departementet gjør oppmerksom på at forslagene og vurderingene i rapporten står for utreders regning, og ber om høringsinstansenes syn på disse.

DEL 2 : FORSLAG FRA LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET

Departementet har gjort en del endringer i den foreslåtte vernehjemmel fra SLF. I SLFs rapport foreslås det å ta vernehjemmelen inn i jordlovens § 8. Departementet foreslår et nytt *kapittel VI Vern av dyrka jord for jordbruksproduksjon* §§ 13-15 hvor lovteksten også er noe mer utdypet. Departementets forslag til ny lovtekst er vist i "Vedlegg 1. Endringsforslag" som ligger vedlagt.

ANDRE SPØRSMÅL

Departementet har videre utdypet enkelte punkter som de også ber om å få høringsinstansenes syn på. Disse spørsmålene er følgende:

- a) Hva slags areal skal kunne vernes
- b) Avveining mot andre samfunnsinteresser
- c) Forholdet til allerede gitt tillatelser og vedtatte arealplaner mv.
- d) Virkningen av vernevedtaket – dispensasjon
- e) Prosess
- f) Tiltak ved igangsatt saksbehandling, men før endelig vernevedtak er fattet

Mer om de ulike punktene /spørsmål:

a) Det er ikke aktuelt å verne all dyrka jord, men "verdifull dyrka jord". Ved vurdering av vern skal det bl.a. legges vekt på 1) arealenes kvalitet til mat- eller forproduksjon, 2) om arealene har eller kan få nasjonal eller regional betydning for matproduksjon, 3) om arealene er av en viss størrelse og om de er sammenhengende samt 4) om de ligger i et område der det er eller kan ventes å bli utbyggingspress.

b) Oppretting av jordvernområde vil etter omstendighetene kunne medføre enkelte uheldige konsekvenser for annen samfunnsutvikling. Det foreslås derfor en egen saksbehandlingsregel om avveining mot andre viktige samfunnsinteresser, lovutkastets § 13 trede ledd. *"Omsynet til vern av dyrka jord skal vegast mot andre viktige samfunnsinteresser."* Med "andre viktige samfunnsinteresser" forstås blant annet behovet for verdiskaping, en effektiv areal- og ressursforvaltning bevaring av naturens mangfold.

Resultatet av en slik avveining vil etter omstendighetene bli å akseptere visse samfunnsmessige kostnader for å kunne gi verdifull dyrka matjord særlig beskyttelse.

c) Vedtak om vern av dyrka jord vil ikke få betydning for *"igangværende bruk"*, men vil få betydning for planlagt og ikke oppstarta tiltak. Vedtak om jordvern vil med LMD sitt forslag gå foran gjeldende og framtidige arealplaner. Enkelttiltak som er godkjent ved enkeltvedtak før verneprosessen starta, vil kunne gjennomføres.

d) Virkningen av vernevedtak blir at den verna jorda ikke kan *"brukast til anna føremål enn jordbruksproduksjon"*. Forbudet omfatter bl.a. bygging av landbruksveier og oppføring av bygninger knyttet til drift av eiendommen. LMD foreslår at fritak fra forbudet bare kan gis dersom tiltaket *"ikkje strir mot formålet til vernevedtaket og tiltaket har lite å seie for verneverdiane i jordvernområdet, eller omsyn til tryggleik eller samfunnsinteresser av særleg stor vekt taler for det."* Dette er ment å innebære en klar innstramming av dispensasjonsvilkåra i forhold til § 9 i den eksisterende jordloven. Tiltak som krever store irreversible inngrep vil som hovedregel ikke kunne få tillatelse etter denne bestemmelsen.

e) Verneprosessen er i hovedsak omtalt i saksframleggets DEL 1.

f) Bakgrunnen for forslaget er å unngå omdisponering mens utredning om vern pågår. LMD er i tvil om dette og ber om synspunkter på om verneforslaget bør få slik rettsvirkning.

Rådmannens vurdering:

I forhold til de 4 kriteriene LMD viser til, vil antagelig mye av den dyrka jorda i Randaberg bli vernet.

Vedtak om jordvern vil med LMD sitt forslag gå foran gjeldende og framtidige arealplaner.

På Jæren er det gjort mye arbeid på kommunalt og regionalt nivå for å bevare dyrket jord. I Fylkesdelplan for byutvikling på Jæren er det nedfelt langsiktig grense for landbruk som beskytter landbruksarealene mot nedbygging. Det vil være svært uheldig både for lokale myndigheter og for grunneiere dersom denne grensen blir rørt i form av vern av dyrket areal på utbyggingssiden av denne grensen. Både med hensyn til lokaldemokratiet og det politiske system er det viktig at overordnede myndigheter respekterer slike planer.

Byråkratisering

Å legge myndigheten i jordvernområdene til Fylkesmannen vil være en sterk byråkratisering av forvaltningen etter jordloven. Fylkesmannen har per i dag kun klagesaker og har ikke kapasitet til å ta all saksbehandling i jordvernområdet i fylker der dette er svært aktuelt for eksempel Rogaland. En slik flytting av myndighet vil innebære at Statens landbruksforvaltning vil få alle klagesaker. Her vil kapasitetsutfordringen være den samme og i tillegg vil vi få en situasjon der klageinstansen sitter fjernt fra jordvernområdet. Dette er en svært uheldig utvikling. En slik økning i landbruksforvaltning og byråkrati er ikke i tråd med andre føringer som er gitt.

Forvaltningsloven § 35 har bestemmelser om når vedtak kan omgjøres av overordnet myndighet uten at det har blitt påklaget. Etter tredje ledd kan klageinstansen omgjøre vedtak til skade for den vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser, dersom hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser tilsier det, og omgjøring dessuten skjer innen visse frister. § 35 skal gi forvaltningen mulighet for å kunne gripe inn og korrigere en praksis som

er i strid med regelverket eller nasjonale mål. Det å ta vare på dyrka matjord kan etter omstendighetene falle inn under siste alternativet ”offentlige interesser”.

KONKLUSJON

Arealforvaltningen tilligger i dag det kommunale ansvar og slik må det fortsatt være.

Det ligger allerede i dag muligheter for statlige myndigheter til å overstyre kommunenes forvaltning av dyrket jord. I regionale og kommunale planer defineres langsiktig grense for landbruk og kjerneområde landbruk. Dette kombinert med fylkesmannens mulighet til å be om kopi av alle vedtak for mulig påklaging eller bruk av forvaltningslovens omgjøring av vedtak bør være nok til å korrigere den kommunale forvaltning og ivareta dyrket jord.

Saksbehandler: Anne Grethe Bø Cazón

Hvilke planer har dette konsekvenser for:

Vedtak om jordvern vil med LMD sitt forslag gå foran gjeldende og framtidige arealplaner.